

теорій (проблеми дослідження та викладання). – К., 2000. – С.11–14.

4. Кравченко Л.В. Активна життєва позиція як показник соціально-духовної зрілості особистості // Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості. – К., 2001. – Кн.1. – С.71–77.

5. Марченко О. М. Деякі аспекти формування соціальної активності // Теоретичні засади педагогічного правознавства. – К., 2001. – С.90–95.

6. Панок В.Г., Привалов Ю.А. Социальная активность личности старшеклассника / Институт психологии им. Г.С.Костюка АПН Украины; Центр социальных экспертиз и прогнозов Института социологии НАН Украины. – К., 1999. – 131с.

7. Цимбалюк І. Соціально-педагогічні основи виховання громадської активності учнів ПТУ // Соціальна педагогіка і адаптивність особистості. – Суми, 1994. – С.435–441.

8. Яковенко М.Л. Развитие инновационной активности студенчества в условиях обновления высшей школы Украины: Дис. ... канд. социол. наук: 22.00.04 / Восточнoукраинский национальный ун-т им. Владимира Даля. – Луганск, 2002. – 199 с.

**Ковчина І. М.,
м. Київ**

ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ У США ТА КАНАДІ

Актуальність теми. Соціальний захист стає актуальним не тільки тоді, коли суспільство переживає важкий період з різким загостренням соціальних проблем, але в усі часи є категорії населення, які потребують такої допомоги: діти, непрацездатне доросле населення, пенсіонери. Причому їх вирішення залежить від можливостей матеріальної бази соціальної діяльності, а також від суті та змісту соціальної політики у країні.

Мета: ознайомити соціальних педагогів, соціальних працівників сфери освіти та соціального захисту із досвідом соціально-правової діяльності у США та Канаді.

Дане питання в Україні досліджував Д.І.Пашенко [7], за рубежом – Ю.В.Василькова [4], Ф.О.Мустаєва [5], П.Д.Павленок [6].

Відмінною рисою системи соціального захисту у США є децентралізація. Це виявляється в реалізації різноманітних соціальних програм на різних рівнях: федеральному, штатів, місцевому. Перевага даної системи полягає у тому, що вона дозволяє повністю та оперативно реалізовувати соціальні потреби людей практично у кожному регіоні країни.

Чимало цікавого є у США у соціальному захисті дітей. Спеціальні установи соціальної допомоги дітям із малозабезпечених сімей надають безкоштовно наступні послуги:

- організація спеціальних груп професійного навчання для батьків; забезпечення допомоги з їх працевлаштування;
- забезпечення догляду за дітьми тих батьків, які працюють у денні та вечірні години;
- організація при міських центрах здоров'я служб для незаміжніх матерів;
- організація та підтримка служб захисту дітей, які зазнали насилля;
- організація та інспектування дитячих будинків, робота з прийомними сім'ями, спостереження за адаптацією дитини у новій сім'ї;
- розвиток соціальних служб допомоги дітям в отриманні освіти, допомога батькам у веденні домашнього господарства тощо.

У екстремальних ситуаціях соціальні служби беруть на себе турботу про дітей незалежно від рівня достатку сім'ї. Ці послуги надаються і іншим сім'ям, але за деяку плату. До завдань дитячих соціальних служб входять і питання усиновлення дітей–сиріт [6, с. 348, с. 350–351].

У США, як і в європейських країнах, приділяється велика увага захисній роботі з дітьми, що пішли з дому, та безпритульним: функціонують притулки та гуртожитки, проводяться індивідуальні та групові консультування, бесіди з батьками з метою повернення дитини у сім'ю; надається допомога сім'ям, які знову об'єдналися з дітьми тощо. Функціонує також “служба довіри”, яка надає безкоштовні послуги для “дітей вулиці”.

У США існує дві категорії виправних закладів: закриті місця для засуджених та закриті виховні заклади. На період умовного засудження підліткам призначається соціальний наставник. Проводиться правовиховна діяльність і у місцях ув'язнення. У спеціальних колоніях для малолітніх правопорушників та в'язницях працюють соціальні педагоги.

Соціальна діяльність з неповнолітніми правопорушниками та підлітками “групи ризику” будується на засадах цілого ряду програм, до яких включені:

- програми поліції, які передбачають функціонування поліцейських атлетичних клубів з метою залучення неповнолітніх;
- базові програми судів у справах неповнолітніх, що передбачають, головним чином, реабілітацію;
- базові програм шкіл, які підрозділяються на дві групи – програми для нормальних та спеціальних шкіл, розраховані на важких та засуджених підлітків, які потребують підтримки та соціально–педагогічної профілактики з метою реабілітації та повернення у життєве середовище [6, с. 351].

У США кожний штат має свою законодавчу базу щодо соціального захисту дітей та молоді. Наприклад, штат Каліфорнія має свій Сімейний кодекс, в якому

передбачено низку правил поведінки дорослих і дітей в сім'ї. У ньому, зокрема, зазначено, до якого віку мати може дати ляпас сину, а до якого батько – дочці. Бити дітей взагалі не дозволяється, а якщо батьки проігнорують цю заборону, то на них буде накладено багатотисячний штраф на користь дитини або кількомісячне тюремне ув'язнення одного з батьків, за їх домовленістю, тобто не обов'язково саме того, хто бив. У цьому ж кодексі дається чітке визначення, що означають поняття “ляпас”, “бити” тощо. Слід зазначити, що в переважній більшості американських сімей не вдаються до тілесних покарань. І причина тут не лише в загрозі санкцій по відношенню до порушників цього правила. Науковою сенсацією, до якої прислухалися навіть пересічні американці, був висновок, зроблений на основі переконливого статистичного матеріалу. У США функціонує Національна Лабораторія Характеру, яка довела, що люди, яких у дитинстві фізично не карали, а потім навчили правилам самооборони типу карате чи дзюдо, застосовують ці правила лише з метою самооборони або для змагань, але не для нападу. Ті ж, хто в дитинстві виховувався за допомогою тілесних покарань, нерідко застосовують бойові вміння і для нападу [7, с. 34].

У США вагітна жінка та її ще ненароджена дитина – це юридично два роздільні суб'єкти, і якщо майбутня мати веде образ життя, шкідливий для її майбутньої дитини, то правоохоронні органи можуть примусово ізолювати її з метою попередження вживання наркотиків, алкоголю чи паління [7, с. 156].

Діти у місті Сіетл штату Вашингтон (США) прийняли участь у здійсненні проекту “Дитячий майданчик”. У 1983 році один із дитячих педіатрів, який вийшов на пенсію, зайнявся тим, щоб облаштувати місце, де б діти могли проводити своє дозвілля, окрім відвідування галерей. У першу чергу, діти за допомогою дорослих, підготували питальник для дітей, в якому прохали вказати саме найчистіше, саме найприємніше, саме найнебезпечніше, саме найцікавіше місце. У ході цього обстеження діти вказали на загрозливий перехрестя, забрудненні зони, гарні школи та безпечні зони, і все це було проведено без дорогих досліджень. Вони вказали, що громадський транспорт не їде туди, куди б вони хотіли, оскільки його мета – возити дорослих від дому до роботи та назад. Мер міста, якого вразили ці відповіді, попросив надати пропозиції по зміні маршрутів автобусів. Маршрути були змінені в інтересах дітей і транспорт став більш доходним. На сьогоднішній день у Сіетлі розроблена загальноміська політика для дітей та молоді.

У ряді штатів функціонує програма “Хелп” (“Допомога”), за якої матерям до 20 років надається місце у спеціальних притулках, де дітям забезпечений нагляд та догляд, а мати може навчатися та працювати. Притулки фінансуються приватними

особами та некомерційними організаціями, їх фінансує федерально-штатна програма дитячої допомоги (АФДС) [9, с. 25].

Соціальна допомога надається дитячим закладам: дитячим садкам денним та цілодобовим, групам продовженого дня, притулках для важких дітей та підлітків, школам для дітей-інвалідів, різним виправним закладам.

Для молодих сімей існує і така форма роботи, як проведення серії із шести вечорів під назвою "Пряма розмова про кохання, сім'ю та майбутнє" у рамках телепередачі "Сім'я у фокусі". Їх проводить Ненсі Ван Пелт – професор-консультант Міжнародного класу. На цих вечорах розмірковують над питаннями "Потреби жінок або без чого неможливо прожити", "незвичайне покоління та незвичайний час", "Його потреби або без чого чоловікові не прожити", "Майбутнє світу", "Розмова із жінками: як зберегти кохання чоловіка", „Розмова із чоловіками: як зберегти кохання жінки”, „Містика та екстрасенсорика: де вирішення проблеми”, „Самооцінка або як дружити із собою”, „Чи можливо все почати спочатку?”, „Як прожити із недосконалою особистістю”, „Як відрізнити справжнє від підробки” та багато інших питань, які надають молоді впевненості та допомагають вберегти сім'ю та кохання.

Існує у Сполучених Штатах ще одна популярна програма, яку заснували Д.Дінкмейер та Г.Маккей у 1976 році, яка пропонує модель навчання на засадах взаємної поваги між батьками та дітьми – „Систематичні навчальні заняття для батьків”. Ця програма ставить перед собою виправлення тих чотирьох цілей, яких намагається досягнути дитина своєю неправильною поведінкою: привернути увагу, отримати владу, помститися та підкреслити неадекватність ситуації. Причинами неправильної поведінки можуть бути збудження, намагання стати нарівні із оточуючими та відчуття зверхності. Вказана програма навчає матерів та батьків уявити для себе мотиви поведінки дітей та обирати найбільш правильні методи виправлення ситуації. Їм рекомендується уважно вислуховувати дітей та виробляти правильне демократичне вирішення проблеми, спираючись на природні та логічні наслідки вчинків дітей, вимагаючи від них змінити свою поведінку [4, с. 393–394].

Федеральне законодавство перед навчально-виховними закладами ставить завдання надати дітям повноцінну освіту відповідно віку, здібностям та інтересам, повноцінне харчування, медичне обслуговування, соціальний та емоційний розвиток дітей, просвіту батькам з педагогічних знань, надати соціальні послуги матерям та батькам [9, с. 31–32].

У сучасній американській школі соціальні педагоги виконують різноманітні функції. Насамперед, вони займаються питанням прогулів. Робота з дітьми, які пропускають навчання, є прикладом індивідуальної роботи із клієнтом-школярем. Соціальні педагоги консультують учнів, які мають різноманітні проблеми: підлітки

можуть дистанціюватися, поводити себе агресивно, знизити свою успішність, зустрічаються вагітні дівчата–підлітки. У цих обставинах соціальний педагог також зобов'язаний проводити індивідуальну роботу із підлітком.

Іншим видом соціальної діяльності у школі є робота із батьками. Соціальний педагог часто спілкується із ними, щоб отримати додаткову інформацію про дитину, допомогти батькам ближче познайомитися із школою та зрозуміти дитину, пізнати про установки батьків по відношенню до дітей. Соціальний педагог у змозі дати батькам поради з приводу їхньої поведінки, найбільш ефективною по відношенню до дитини. У деяких випадках від направляє батьків до різноманітних агентств, наприклад, до агентства сімейної служби.

Шкільні соціальні педагоги ведуть групи, у яких обговорюються із дітьми різноманітні проблеми. Предметом обговорення можуть бути теми, які не викликають заперечення у батьків (наприклад, як спілкуватися із ровесниками), але часто піднімаються і такі проблеми, як зловживання алкоголем, попередження вагітності, сексуальні порушення. З приводу таких тем виникають дискусії, так як деякі батьки вважають, що такі теми, як секс, потрібно обговорювати тільки вдома. Тому соціальні педагоги, які зайняті розробкою нових програм для дискусійних груп, попередньо обговорюють їх із педагогічним колективом, отримують дозвіл шкільної адміністрації, заручаються підтримкою батьків [5, с. 295–296].

Шкільні соціальні педагоги взаємодіють із вчителями школи: консультують їх про індивідуальні особливості того чи іншого школяра, про відношення у класі, діляться з ними своїми психолого–педагогічними знаннями.

Соціальні педагоги беруть участь у виявленні учнів, які потребують матеріальної допомоги, для отримання ними безкоштовних або частково оплачуваних сніданків, безкоштовного гарячого молока. У деяких школах серед нужденних дітей розподіляються книги, одяг, письмові приладдя.

Шкільна соціальна діяльність – це значна сфера соціальної педагогіки у США із неперервним розвитком.

У США один раз на 10 років, починаючи із 1909 року, проводиться конференція Білого дому з питань дітей та підлітків. У ході конференції аналізуються та оцінюються як сучасне становище дітей та підлітків, так і їх перспективи на майбутнє.

Закон про сприяння у професійній підготовці молоді вступив у силу у США у 1983 році і замінив Закон про професійне навчання. Новим законом надаються засоби для професійної підготовки підлітків та дорослих – малозабезпечених або з обмеженою сферою діяльності. До 10% засобів, які виділяють на реалізацію положень цього закону використовують у роботі з підлітками, які не мають атестата зрілості;

підлітками, які самі стали батьками; підлітками, які скоїли правопорушення, залежні від алкоголю та наркотиків; підлітками з недостатніми знаннями англійської мови. На потреби підлітків виділяється не менше 40% всіх коштів програми, інша частина іде на розробку та реалізацію програм з організації практичних занять, професійного навчання на робочих місцях, програм із працевлаштування, оцінці професійної придатності [5, с. 296-395].

США та **Канада** мають у соціальній діяльності багато спільного, хоча за багатьма параметрами відрізняються.

На сьогодні саме досвід Канади викликає значний інтерес, оскільки ця країна має значну законодавчу базу щодо соціального захисту прав дітей, якою керується Уряд та місцеві адміністрації, якій притаманні чітко окреслені цілі, завдання, функції виконавців, структурована взаємодія і зміст та форми роботи кожної із сторін.

Робота Служб догляду дітей регулюється, насамперед, урядом. Соціальний захист дітей починається з максимальної допомоги: комплексні програми захисту дітей інспектуються безпосередньо за допомогою службових осіб і схвалені тільки тоді, якщо вони відповідають мінімальним стандартам. Уряд також може доручити цю інспекцію професіоналам, які є фахівцями раннього дитячого розвитку або агентству із захисту дитинства. Але реалізація таких програм може не контролюватися, якщо немає скарг з боку батьків.

У ресурсні і рекомендаційні програми уряд безпосередньо не втручається, але незалежне агентство складає список послуг і допомагає батькам знайти відповідний догляд для дитини. Служба акредитування агентств із надання послуг по захисту прав дитинства відрізняється високими стандартами, діє на добровільних засадах і є професійною організацією, яка встановлює правила і уповноважує співробітників служб денного догляду за дітьми їх виконувати, що відповідає вимогам уряду. Незалежна адвокативна служба проводить розслідування, якщо є скарга з приводу якості надання послуг [1].

Фактично, на практиці використовується комбінація всіх цих служб з кожної юрисдикції. Наприклад, провінціальні і муніципальні уряди затверджують правила роботи служб денного догляду, які відповідальні за їх функціонування, а професійні асоціації займаються акредитацією працівників, які доглядають дітей. Крім того, федеральна урядова комісія досліджує і складає статистику провінціальних служб, регулює витрати цих служб.

Викликає зацікавленість фінансування системи соціального піклування про дітей у Канаді.

Ліцензуванням і регулюванням послуг із захисту прав дітей у Канаді займаються самі провінції. Федеральний уряд примушує розподіляти кошти системи

захисту дитячого догляду серед сімей з низьким прибутком згідно Плану Допомоги Канади (ПДК). Щоб отримати федеральні кошти, провінції повинні спершу витратити надані їм кошти, потім звернутися до федерального уряду та визначити наступні витрати, які закладаються та конкретизуються у плані [2].

Канаду можна з упевненістю назвати соціальною державою. Уже в середині 60-х років ХХ ст. Канада увела загальну систему охорони здоров'я для своїх громадян. Навчання у середніх та вищих навчальних закладах здійснюється безкоштовно для всіх студентів. Після другої світової війни Канада виділила великі кошти на розвиток соціальних програм: сімейні пільги, законодавчі програми підтримки достатку, страхування на випадок безробіття тощо. Провінції Канади несуть відповідальність за виконання програм охорони здоров'я, освіти та соціального захисту. Наприклад, покинуті батьками діти або діти, яким не приділяється у сім'ї достатньо уваги, отримують державну допомогу згідно „Закону про добробут дітей” [6, с. 353].

Розробка соціальних програм, у яких зайняті працівники соціальної сфери, залежить від сутності проблеми, яка, у свою чергу, визначає масштаб та напрямок послуг. Соціальні послуги розподіляються на послуги „законодавчої урядової служби” та послуги, що здійснюють добровільні організації.

Урядові законодавчі послуги отримують: покинуті батьками діти та діти, які зазнали насилля; діти, які мають емоційні або психологічні проблеми; діти з фізичними або розумовими вадами; молодь, яка конфліктує із законом; молодь, яка має емоційні проблеми; молодь, яка зловживає алкоголем або здатна до вживання наркотиків.

Далеко не завжди прийом чужої дитини в сім'ю передбачає усиновлення. Досить мудрою у Канаді є й така практика: якщо батьків позбавляють на деякий час батьківських прав, то дітей віддають на виховання не у притулок, а в іншу сім'ю. Зрозуміло, що ні про яке усиновлення в цьому випадку не може бути й мови. Люди просто роблять благородну справу – допомагають дитині стати повноцінним членом суспільства [10]. Але, допомагаючи цій дитині, вони облагороджують і себе, і власних дітей. Правий був А.С.Макаренко, заявляючи, що не прийомна дитина має бути вдячною названим батькам, а останні їй за те, що ця сім'я стає більш повноцінною [7, с. 139].

За виховання канадських дітей з дуже бідних сімей платять державні служби допомоги та благодійні організації. Існують там і садочки домашнього типу, коли жінка, що має спеціальну ліцензію, бере на виховання за відповідну плату не більше семи дітей, якщо ж у неї своїх дітей двоє, то не більше п'яти [7, с. 46].

У канадській провінції Квебек жінки після пологів знаходяться на соціальному забезпечення, вони додатково отримують щомісячно по 50 доларів, якщо кормлять дитину своїм молоком [8, с. 17].

Зловживання становищем дитини є кримінальним злочином у Канаді. І громадські, і кримінальні суди займаються справою дитячого захисту. Зловживанням та нехтуванням становищем дітей займаються громадські суди, але може бути й таке, що і кримінальне, громадське судове переслідування відбувається одночасно. Основний тягар доведення, що батьки не здатні піклуватися про дитину, лежить на агенціях із захисту прав дітей і, таким чином, вони включаються у судовий процес [3]. У вересні 1991 року у місті Манітоба відбулося перше судове засідання, яке розглядало питання сімейної жорстокості у Канаді.

До певного часу жорстокі сімейні стосунки не підпадали під кримінальний злочин. У 1988 році Кримінальний Кодекс був поліпшений, на його підґрунті був прийнятий законопроект С-15, який вирішував питання захисту дитячого права. Законопроектом С-15 було скасовано вимогу щодо підтвердження дитиною жорстокості з боку батьків і дозволив, щоб такі свідчення були записані на відеоплівку попередньо.

У Канаді, як тільки дитина потрапляє до агентства опіки, відбувається термінове заслуховування її справи у суді. У Альберті та Онтаріо соціальні опікунські агентства повинні скласти план справи для розгляду судом. Можливі три варіанти вирішення справи: постанова про здійснення нагляду, рішення про тимчасову чи постійну опіку. У разі прийняття рішення про нагляд, дитина повертається у сім'ю і сім'я знаходиться під наглядом агентства, яке може запропонувати батькам пройти курс алкогольного або наркотичного лікування. Тимчасова опіка може продовжуватися від 12 до 36 місяців у різних провінціях. На цей термін дитину розміщують у фостерну сім'ю або житлових центрах агентства. При вирішенні суду про постійну опіку, дитина припиняє всілякі стосунки із батьками і її або всиновлюють без узгодження з біологічними батьками, або залишають не усиновленою під постійною опікою. Якщо дитина не усиновлена, то її справу переглядають кожні 12 місяців, хоча у деяких провінціях такого роду справи переглядають тільки при зміні життєвої ситуації дитини.

У Канаді існує три моделі служб догляду за дитиною: модель соціального захисту, модель державної відповідальності та модель змішаної відповідальності за захист прав дитини.

Модель соціального захисту була створена членами родини, сусідами або приватними опікунами. Уряд таким опікунам допомагає дуже вибірково, спонсорує тільки найбідніших дітей, залишаючи батьків поза соціальною допомогою. Модель

соціального захисту включає дві функції: надання освіти у ранньому дитинстві та соціальний захист прав дитини.

Модель державної відповідальності іноді називають універсальним денним доглядом за дитиною, за якої дитина направляється у денні дитячі заклади, які доглядають її, турбуються про здоров'я та надають можливість отримувати освітні знання.

Модель змішаної відповідальності включає у собі дві попередні, але служби догляду за дитиною підтримуються, за цією моделлю, приватними і державними сторонами. Волонтерські організації, приватний сектор та роботодавці заохочують розвиток служб грантами та знижками на податки. Певні категорії батьків, як правило, це батько– або мати–одинакі, мають право на субсидії. У ряді провінцій зменшений податок на прибуток або видаються кредити для дітей працюючим батькам або студентам денної форми навчання.

Щоб мати право на знижку витрат на дитяче піклування, батьки повинні служити або навчатись на денному відділенні і показувати рахунки платежів. Знижками не користується невелика кількість батьків, які оплачують послуги по дитячому догляду, але неспроможні одержати рахунки платежів від найманих нянь, які працюють неофіційно, тобто діють у формі тіньової економіки, через те, що податки на витрати дитячого піклування скоріше знижка, чим кредит, який потрібно повертати. Це найбільш прийнята форма допомоги для сімей з високим достатком і зовсім непотрібна тим батькам, чії доходи не обкладаються податком. Ця форма допомоги не може бути використана батьками, які доглядають своїх дітей вдома [1].

Як у інших країнах із змішаною моделлю відповідальності, у Канаді працюють різноманітні служби догляду за дітьми. Батьки зі здоровою дитиною 3–5–ти років, які живуть у місті і які мають можливість платити високі гонорари, мають найбільшу кількість варіантів вибору.

У Канаді також поширена ліцензійована служба догляду за дитиною. Типи таких служб включають центри денного догляду, денні сімейні будинки догляду за дитиною, заклади дошкільної освіти та виховання, спонсорований роботодавцями догляд за дітьми на час відпустки батьків.

Але у Канаді все ж таки є проблеми у справі соціального захисту дітей.

Якість догляду як у регульованих державою центрах, так і у приватних продовжує турбувати багатьох батьків. Від працівників центрів у деяких провінціях і доглядальниць у всіх провінціях не вимагається наявність спеціальної педагогічної освіти. За цю роботу взагалі надають мінімальну платню або нижче і нею користуються в основному жінки, ніж чоловіки. Роботодавці мають труднощі у найманні та збереженні професійних працівників. Якість догляду, який отримується

більшістю дітей працюючих батьків, може контролюватися тільки батьками, які рідко мають можливість або час, щоб дослідити умови повністю. Через те, що батьки часто не можуть знайти альтернативи, наприклад, дитячий садок, що розміщений неподалік, вони змушені прийняти будь-який доступний догляд.

Природа механізму фінансування створила двоярусну систему дитячого догляду у Канаді. Дитячі садки використовують заможні батьки, у той час як субсидоване урядом денне піклування надається для нужденних. Дитячі садки фінансуються як частина системи освіти, денне піклування звичайно фінансується як частина соціальних послуг, таким чином, створюється штучна відмінність між освітою і соціальним забезпеченням. Людей з прибутками середнього класу примушують сплатити повну вартість денного догляду, хоч уряд пропонує значні податкові пільги для тих, хто може одержати підтвержені рахунки.

Багато урядовців Канади вважають, що дитячий догляд є сімейною справою, і сьогодні вважається, що матері з дошкільниками повинні залишатися вдома. Але все більше матерів входять до лав працівників групи захисту дітей, щоб мобілізуватись та вимагати змін.

Уряд Канади пропонує широкі дитячі та сімейні пільги. Дитячі та сімейні державні пільги зазвичай отримуються родиною щотижня, помісячно або місячними чеками, що направляються матерям дітей. Право отримувати пільги розповсюджується на всіх дітей шкільного віку, хоча деякі країни продовжили це право і на дітей з вадами розвитку та студентів. Деякі країни, як Франція, пропонують ці виплати лише для другої та наступної дитини. Виплати не обкладаються податком, хоча часто зараховуються до щорічного доходу для розвитку соціальних програм [2].

Універсальна дитяча допомога має багато переваг, не доступних іншим пільгам, як наприклад, соціальній допомозі. Універсальні грошові пайки надаються усім дітям певного віку (звичайно до шістнадцяти або вісімнадцяти років), жодна нужденна дитина не пропускається. Адміністративні витрати нижчі для універсального, ніж для вибіркового виплат через те, що банківський чек просто надсилається до всіх сімей з дітьми без будь-якого дослідження або контролю фінансових обставин сім'ї. Дані виплати не залежать від заробітків, прибуток скоріше доповнюється, ніж замінюється, а це означає, що є спонукальний мотив до роботи і зменшення фінансової невпевненості для сімей, які опинилися на межі бідності. Крім того, універсальні дитячі виплати вказують на державну соціальну підтримку дітнородження і виховання.

Існують у Канаді і спеціалізовані програми, які недоступні шкільним закладам. Наприклад, деякі літні табори включають підготовку або інтенсивні наукові курси, курси з вивчення комп'ютеру, музики, специфічних видів спорту або інших умінь і

навичок, у той час, як інші пропонують прості різноманітні варіанти відпочинку дітей.

Висновок: у сучасних умовах, в яких знаходяться США та Канада, сфера соціальної діяльності постійно вдосконалюється, особливо це стосується соціально-правових питань захисту дітей та молоді, що є важливою складовою системи соціального розвитку у цілому.

Подальшими розвідками наукових досліджень можуть бути: виявлення різноманітних аспектів діяльності урядів США та Канади по забезпеченню дітей до 7 років закладами денного піклування, аналіз законодавчих баз країн щодо захисту материнства та дитинства.

Л і т е р а т у р а

1. Arbitrage A. Social Welfare in Canada. Ideals, Realizing & Future path. – Toronto: McClelland and Stewart, 1988. – 138 p.
2. Bacharach C. Children in Families: Characteristics of Biological, Step & Adoptive Children' Journal of Marriage and the Family, 1983, № 45 (February). – P. 23–28.
3. Baker M. Family Poverty and Work' Canadian Review of Social Policy. Implications for Women' Canadian Journal for Women and the Low, 1994 с, № 1. – P. 45–61.
4. Василькова Ю.В., Василькова Т.А. Социальная педагогика: Курс лекций: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – 2-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр “Академия”, 2001. – 440 с.
5. Мустаева Ф.А. Основы социальной педагогики: Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия “Gaudeamus”).
6. Основы социальной работы: Учебник/Отв. ред. П.Д. Павленок. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 395 с. – С. 348, 350–351.
7. Пашенко Д.І. Зарубіжний досвід гуманізації соціального середовища та виховання. – К.: Знання, 1999. – 208 с.
8. Прогресс наций. 1997. UNICEF, Региональное бюро ЮНИСЕФ для Центральной и Восточной Европы, Содружества Независимых Государств и государств Балтии, Palais des National, CH-1211, Geneva 10, Switzerland. – 67 с.
9. Чорбинский С.И. Социальная работа и социальные программы США. – М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1992. – 259 с. – С. 25.
10. Zimny J. Autoritet nauczyciela. Mieć czy być? [w:] „Informatyczno-telekomunikacyjne technologie w oswiacie: doswiadczenia, problemy, perspektywy”/ Lwow, 2006, ss. 38-43, Ukraina.